

ویرایش دوم، مردادماه ۱۳۹۴

پژوهش ۱ در واقع پیشنیاز طرح پیشنهادی پایان‌نامه ارشد است که ممکن است به علت محدودیت تعداد واحدها در قالب درس (یا بخشی از) سمینار ارشد یا روش تحقیق باشد، یا بطور ضمنی در فرجه زمانی تا دفاع از طرح پیشنهادی پایان‌نامه بطور کامل یا تسهیل شده از دانشجو خواسته شود. این راهنما بر اساس روال کامل پژوهش ۱ در مقطع کارشناسی ارشد تدوین شده که البته بر حسب سلیقه یا اجبار ممکن است تسهیل شود.

- پژوهش ۱ شامل: ۱- یادگیری کلیات موضوع پژوهش، ۲- فراگیری اصطلاحات، درک مفاهیم و دسته‌بندی موضوعات، ۳- آشنایی مختصر با روشهای حل و پیچیدگی آنها، ۴- شناسایی افراد و مراکز تحقیقاتی شاخص در زمینه مربوطه، ۵- مطالعه پیشینه تحقیق شامل فرضیات، مقایسه روشها، محدودیتها، معایب و مزایای روشها و ۶- ارائه پیشنهادات می‌باشد.
- پژوهش ۱، گزارش کار قسمت اول پایان‌نامه نیست. بطور مثال اگر برای انجام پایان‌نامه نیاز به نوشتن کد شبیه‌سازی یا یادگیری نرم افزاری است، این کار نمی‌تواند به عنوان پژوهش ۱/سمینار ارشد تعریف شود.
- پژوهش دانشجویان دکتری ممکن است بعلاوه حجم و دقت کار، در دو ترم متوالی و تحت عنوان پژوهش ۱ و ۲ تقسیم‌بندی شود. ممکن است فردی رساله دکتری خود را به اتمام رسانده باشد، اما نتواند پژوهش ۱ و ۲ و طرح پیشنهادی رساله خود را بدرستی تهیه و ارائه کند. عبارت دیگر، محتوای هر کدام از آنها متفاوت است.
- عنوان انتخابی برای پژوهش ۱ باید بگونه‌ای باشد که قابل Literature Survey باشد. این موضوع در خصوص عناوین هم‌ارز ممکن است متفاوت باشد و بستگی به گستره تحقیقات موجود دارد.
- تدوین صحیح مجموعه واژه‌های کلیدی بسیار حائز اهمیت است و تکمیل این مجموعه و جستجو بر اساس آن باید در طول ترم تکرار شود.
- مقالات مروری در حوزه پژوهش مربوطه را جستجو و مطالعه کنید. مقالات مروری کمک شایانی به شما خواهد کرد.
- راهنماهای کوتاه مرتبط در وبگاه انجمن بویژه در بخش جستجوی منابع، طرح پیشنهادی رساله، تدوین و ارائه شفاهی را مطالعه کنید.
- دانشجویان در چند ماه اول ممکن است تاحدودی گیج باشند و احساس کنند که روال کار واگراست؛ اما در صورت اتخاذ روش صحیح، این بازه زمانی کاهش یافته و توانایی دسته‌بندی منطقی موضوع را پیدا کرده و رفته رفته، مطالعاتشان همگرا می‌شود.
- حتماً چندین پایان‌نامه ارشد و دکتری در زمینه مرتبط پیدا کنید؛ چرا که علاوه بر منابع و پیشینه تحقیق، بخشهای نسبتاً آموزشی مناسبی دارد. متن مقاله برای آموزش تنظیم نشده است. ابتدا باید کتب مربوطه را مطالعه کرد، سپس پایان‌نامه‌های معتبر مرتبط و بعد مقالات؛ چرا که در پایان‌نامه‌ها بطور معمول توضیحات کافی وجود دارد. با این شیوه، نتایج مطالعات سریعتر همگرا می‌شود.
- دقت کنید همه مقالات را نباید در یک سطح بخوانید. ابتدا تمام مقالات را مرور سریعی کنید و بر روی جاهایی که متوجه نشدید، متوقف نشوید. پس از مرور سریع، مقالات را دسته‌بندی کنید. سپس مقالات با اهمیت‌تر و مرتبط‌تر را با دقت بیشتری مطالعه کنید. این دسته‌بندی چندبار تکرار و اصلاح خواهد شد. با توجه به فرضیات، روشها و ایده‌های موجود در منابع، پیشنهاداتی به ذهن شما خطور می‌کند. بر روی مرتبط‌ترین مقالات به پیشنهادات خود، متمرکز شوید و با تکمیل مجموعه واژه‌های کلیدی به جستجوی مجدد منابع بپردازید.
- در حین مرور مقالات، چند مرجع که اطلاعات کافی دارد و مرتبط با کار شما است، برای بازتولید نتایج آن و همچنین صحت‌گذاری بخشی از نتایج خود (در آینده)، انتخاب کنید.
- مرور تحقیقات باید بصورت سیر تکاملی و هدفمند (نه پراکنده) باشد. ارتباط آنها باید مشخص باشد. عبارت دیگر، تحقیقات اولیه با فرضیات ساده‌شونده و مدل‌های ساده‌تری انجام شده‌است. سپس به مرور زمان، این تحقیقات کاملتر شده و از مدل‌های بهتری استفاده شده‌است.
- در نهایت در پژوهش ارشد، حداقل سه موضوع مناسب برای انجام رساله پیشنهاد شود. باید توجه داشت که این پیشنهادات با توجه به مرور تحقیقات پیشین ارائه شود. عبارت دیگر، اگر ۴۰ مقاله را مطالعه کردید و سپس پیشنهادی دادید که مرتبط با آن مقالات نبود، روند کار شما قابل قبول نیست. باید با توجه به مرور تحقیقات و سیر تکاملی آن، موضوعاتی که جای کار دارد، مشخص شود. اگر موضوع مناسبی خارج از پیشینه تحقیق سمینار تان به فکرتان رسید، باید در مورد آن، مرور منابع و مقالات را انجام دهید.
- هدف از ارائه شفاهی پژوهش ۱ این نیست که تمام مطالبی را که در طول ترم خوانده‌اید را بخواهید بیان کنید. بلکه هدف، ارائه پیشنهادات مبتنی بر پیشینه تحقیق است. البته در گزارش کتبی، مطالبی را که در طول ترم خوانده‌اید را بصورت دسته‌بندی شده در چند فصل ارائه خواهید کرد. در ضمن، در حین ارائه شفاهی، کلاس درس نگذارید.
- پس از ارائه شفاهی پژوهش ارشد، دانشجو با توجه به نظر استاد راهنما و علاقه، توانایی و دروس گذرانده، مطالعه دقیق‌تری یکی از پیشنهادات را ادامه می‌دهد تا طرح پیشنهادی پایان‌نامه خود را تهیه و تدوین کند.

سید حمید جلالی نائینی